

Nicander (Karl Aug.),

P. o. rel.
1700 l

Nicander

Rosalies Lefnad och Död.

En Dikt

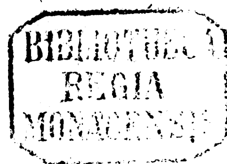
af

Karl August Nicander.

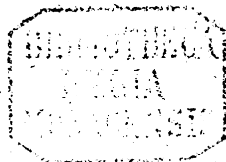

Das ist das Loos des Schönen auf der Erde.
Schiller.

Upsala,
Palmblad & C., 1823.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

Till Hugo.

En gång, när månen speglade sitt anlet
I Tiberns flod och alla blommor sofwo,
Förutan stadens bleka nattvioler,
I ett palats det hölls en dans i Rom.
Då gick en Skald utur den tomma glädjen,
Och satte sig uppå en enslig kulle,
I myrtnars skygd, och sade för sig sjelf:
„Jag är allena. Hwad är wärdt att dikta,
När allt är dikt, och ingen enda dröm
Af hjertats alla sköna morgondrömmar
Får werkligt lif, att jag omfamna må
Och älska den, och kalla honom Broder?
Bekanta heta alla, som derinne
Förlusta sig och dansa, men min själ
Är dock med himlens fåglar mer bekant,
Fastän de prisa mig och mina sånger
Så warmt och eldigt att mitt hjerta — fryser.
O! skönheten har (wißnat bort) på jorden,
Och alla deßa målade gestalter,
Som tycka om sig, le och spegla sig,
Se ut som syndafall från Idealet.
Naturens Vestaseld är släckt i templet,
O att jag kunde tända den igen!
Jag är allena. Hwad är wärdt att dikta,

När ingen aning lif i tiden får
Och intet hjerta mot mitt hjerta slår?

Då gick der fram en yngling, skön som wåren,
Med swart barett utöfwer snöhwit panna,
Och under snöhwit panna bruna ögon,
Kringfladdrade af gula, gyllne lockar,
Som liknade i månens silfwersken
Guldsträngar, sprungna af Allfaders harpa,
Der ewighetens treklang ljuder än.
Han blickade så mildt och så gudomligt
Naturligt rundt omkring sig, flög till Skalden,
Låg wid hans bröst och sade: „Är det du?"

Och aldrig förr de hade sett hwarannan;
Men när de sågo, kände de hwarannan.
Och Raphael, så het den sköna yngling,
Och Skalden kysste honom, gråt af fröjd,
Och sade aldrig mer: Jag är allena.

Du är min Raphael. Kom nu, min Broder!
Med mig i Diktens rosengård en stund.
Jag wisar Dig ej kalla marmorstoder;
En blomsterbild mot lifwets dunkla grund,
En stjerna öfwer tidens mörka floder,
En näktergal i winterhärjad lund.
Se, Hugo! detta will jag gifwa Dig
För den Johannisbild Du målat mig.

Rosalf.

En skön natt i Augusti. Rosalf hwilar på stranden af en lugn sjö. På andra sidan om sjön synes Stockholm i månskenet, —

Jag orkar ej längre kring backarna ila;
Högt klappar mitt bröst, och jag känner mig trött.
På blomstrande ängen hur ljufligt att hwila!
God afton, skön måne! här sofwer man sött.
Men först utur foten jag törnet will draga,
Och plocka de blommor, som bäst mig behaga,
Se'n sjunga så roligt och lustigt jag kan,
Och will jag, så wet jag det plägar gå an.

En morgon, nog mins jag, med kinderna röda
Satt Rosa, min moder, wid spiseln och grät.
„Fort! laga dig ut, och förtjena dig föda,"
Så skrek fader Alf, och jag mins hur det lät.

Jag log litet grand åt den tokiga födan;
„Att löpa för henne hwad lönar wäl mödan?
Jag tänker försöka att lefwa ändå,
Och sjunga min wisa, som fåglarna små"

Min Mamma mig kyßte etthundrade gånger,
Jag trodde, hon skulle mig klämma ihjäl,
Och kyssarna blefwo etthundrade sånger,
När jag hunnit ut under himmelen wäl.
Det gick, må man tro, öfwer stenar och stockar;
Som galningar flögo de krusiga lockar.
Mig tycktes, jag red på en strålande pil,
Nyß flugen ur bågen, så qwick som en il.

För fötterna trillade daggens droppar
Som äktaste perlor på sammet så grön,
Sitt guld lade solen på lindarnas toppar,
Mig syntes all werlden så innerligt skön.
Hon war ej så skön, hwarken förr eller sedan;
En himmel war ofwan, en himmel war nedan,

Och sjön stod så blå till att spegla sig i,
Och blomman war öppen och jag war ett bi.

Som bäcken i dalen framsorlar och klingar,
Min sång och min dikt ifrån läpparna flöt,
Hwart ord war en fågel med toner till wingar,
Som spelte om fröjd uti sommarens sköt.
I solgången såg jag wid berget det höga
Ett sittande Lo med ett blixtrande öga.
Jag frågade: „will du, så wänder jag om?"
En röst war i skogen, som ropade: Kom!

Jag gick öfwer berget, och söng uti glansen
Af aftonens rodnad, och djuret gick med.
Små Lexnarna kommo och började dansen
Wid ljuflig musik ur hwart endaste träd.
Och nedanför berget stod ängen i blomma,
Der gingo små lammen så blyga och fromma.
Mitt öga sig slöt efter ljufwa beswär;
Jag wet icke hur, men jag somnade der.

En Siska mig wäckte, när morgonen grydde,
Hon kysste min mun der i gräset jag låg.
Jag klappade henne — tro ej att hon flydde;
Ack! aldrig i werlden så roligt jag såg.
Och andra små fåglar nedhoppade sakta,
Och qwittrande tycktes mig noga betrakta.
Det fläckiga djuret, som Siskan ej kyßt,
Låg slumrande än wid min sida så tyst.

han ser sig omkring, kammar med händerna sina lockar, och torkar sig i ögonen.

Då stal sig en tanke så grym i mitt hjerta;
„O låge små fåglarna stekta på fat!“
Men tanken förbränktes i tårarnas smärta,
Jag gråt och fördömde all menniskomat.
„Tron icke små fåglar! att jag will er döda,
Förr smakar jag icke i år någon föda;
Och blir jag för hungrig, så plockar jag bär,
Och delar med eder hwad lyckan beskär.“

Så tänkte min själ. Se, då kom der en bonde
Med spade i handen, på läpparna hot.

Bort ilade fåglarna, som för den onde,
Och djuret: wisst hade han gjort dem emot.
Sin spade i luften han öfwer mig höjde;
Jag slöt mina ögon: till jorden mig böjde.
Han sade: „min junker, så liten och wig,
Förstör du mitt gräs, så beklagar jag dig."

„Beklaga mig ej eller slå mig," jag sade;
Ty icke förstör jag af gräset ett strå.
Fler blommor och gräs har du dräpt med din spade,
Än dem jag i natt hafwer hwilat uppå.
Men om du kan gifwa mig bröd till att äta,
Hwart stånd uppå marken jag åter will räta,
Hwar blomma också; jag är liten och ung,
Och kan icke wara så särdeles tung."

Jag reste mig: gräsen och blomsterna alla
Uppreste sig äfwen: der fanns ej ett spår.
„Hör, gosse!" han sade, „jag will dig befalla,

„Och om du will lyda, din föda du får.
Farwäl — eller kom! ty jag plägar ej truga.“ —
Med Erik den rike jag gick till en stuga.
En katt låg i fönstret, så hwit och så ren,
Och koppar och tenn gaf ett lysande sken.

„Hugg wed!“ — kära far! aldrig yxa jag förde —
„Kör åkern!“ — Ack nej! det kan aldrig gå an;
Ej heller en oxe jag någonsin förde:
Men sjunga och dikta jag will och jag kan.
Gif yxor och oxar åt starkare finger,
Jag liljorna plockar och klockorna ringer.
Jag spelar på strå och en wind på mitt hår;
Då kan du begripa, hur muntert det går.

„Och jag på din rygg,“ så begynte den wrede,
Och grep mig i håret och illa mig slog.
„Jag spelar violen, du bytinge lede,
Och sjunger du sjelf, så blir lefwerne nog.“
Med ringlar af håret jag qwäfde min tunga

Jag wille ej gråta, jag wille ej sjunga.
Men Karin, hans dotter, med kinden i brand
Tog gisseln, med bön, ur förtryckarens hand.

När åskan hugg wed hade slutat att bullra,
Så hördes den andra: „Bär watten ur brunn!"
Och dermed han lade ett ok på min skullra:
Då brast det i bröstet, då blödde min mun.
Jag wandrade sakta och tålig och trogen,
Tills källan jag nådde i tjockaste skogen.
Då satte jag ämbaren ned på en sten,
Och såg huru solen i wattnet sken.

Sin lek mina lockar i wattbrynet höllo,
Och tårarna lupo som kulor derpå,
De slogo en glänsande ring, när de föllo
Med klingande ned i det speglande blå.
Jag log, och Herr Rosalf i källan log äfwen,
Han wille mig locka i djupet, den räfwen.

Hans anlete steg och mitt anlete föll,
Min mun mot hans läppar jag darrande höll.

Då såg jag i spegeln en leende annan,
Och swartögda Karin jag kände igen.
Hon hade en grönskande krona på pannan:
Mig tycks att jag hör, att jag ser henne än.
Med snöhwita armar om lifwet hon tog mig,
Och sakta från källan i gräset hon drog mig.
Hon kallade mig sin förtrollade Prins,
Och allt hwad wi talte, få se om jag mins.

Karin.

Nej, akta dig wäl, att ej Necken dig dårar.
Hwad såg du i källan, som tjuste dig så?

Jag.

Jag kyßte en gosse, jag drack mina tårar,
Af törst eller hunger, ja wäl begge twå.

Karin.

De rödaste hallon jag ärnar dig gifwa —
Jag har dem i korgen — om min du will blifwa.

Och om du mig älskar och will hwad jag will,
Så ger jag dig mjölk utur krukan dertill.

Jag.

För mjölken den hwita och hallonen röda
Jag kallar dig Mamma och kysser din hand.

Karin.

Du är ju så söt, att jag kunde dig döda
Och dricka ditt blod, för att släcka min brand.

Jag.

Tyst, flicka! jag sjunger om lefwande liljor,
Om jungfrur, som dansa på elfenbenstiljor.
Det bästa jag äger, jag gerna dig ger:
En sång, som är skön, och jag kan icke mer.

Karin.

Att stjäla ifrån mig hwar bit af mitt hjerta —

Jag.

Än är det ej borta; jag hör hur det slår.

Karin.

Och så med en sång wilja muta min smärta —
Du lilla bedragare! ack jag förstår.
Så — ät utur korgen och drick ur min kruka —
Se skälmen, han äter — det kallar jag sluka.
Hur lent är ditt hår! hwad ditt öga är blått!
Jag sade dig ju, att det smakade godt.

Jag.

Tack nu för din mat; ty nu will jag ej mera;
Jag kan ju ej ge dig så mycket igen.

Karin.

Jag beder min Herre att icke krusera,
Om blott han will bli min utkorade wän,
Och så, som jag älskar, mig älska tillbaka,
Och blifwa min älskling och blifwa min maka.
Du ser, att jag klädt mig i krona och skrud:
Nu skola wi wara som brudgum och brud.
Orm! slingra dig lagom, du hala, du milda —

Jag.

Aj, släpp mig! du bräns — du förstör ju min mun.
Din kind är som eld, dina blickar så wilda.
O! hellre jag låg i den djupaste brunn.

Karin.

Du lömske förtjusare! dit skall du komma.
När blomman jag brutit, så är hon min blomma.
När gossen är död skall han gå under pell,
Och sitta hos bruden så stilla och snäll.

[illegible]

Allt närmre intill sig hon slöt mig och tryckte;
Kring halsen hon snodde mitt fladdrande hår;
Men rätt som hon snodde, och rätt som jag tryckte,
Det prasslade — Erik framföre oss står.
Jag tror, att skön Karin på fingren han knäppte,
Hon skrek och sitt offer ur händerna släppte.
Jag ilade bort som en stråle på stund,
Och dolde mig djupt i den lummiga lund.

Jag lopp genom dalar, jag lopp öfwer klippor,
Hwart träd war en Erik, som hotade mig,
Gökrågen på bergen och ängarnas sippor
Nu woro små finger, som spetsade sig.
Och solen jag såg både flämta och glöda:
Hon war mig en Karin med kinderna röda.
Jag glömmer ej Karin på femtio år;
Men hwad hon mig wille, jag aldrig förstår.

Och åter en dag som en gyllene fjäril
Nedflaxade långsamt wid himmelens rand,
Och dryppande dagg uti blommornas käril
Kom Qwällen så swal öfwer sjö, öfwer land,
Kom Natten, så ljus som en morgon, i dalen,
Med lampor i handen ur mörkblåa salen.
Att wara en stjerna och tindra så der,
Det wore fast bättre än irra så här.

Min jacka war tunn i den kyliga winden:
Jag war så allena och skogen så lång.

Det regnade litet på bleknade kinden
Ur ögonens moln, och jag grät mig en sång.
Hej lustigt! när tårarna blefwo för många,
Jag lopp som jag lupit att swalorna fånga.
Och innan jag wißte hur wida jag gått,
Så lyste framför mig ett prunkande slott.

Det blänkte så hwitt uti natten den klara
Som bygdt utaf månsken af Englarna små,
Och fönsterna glänste, (oräknelig skara)
Som ljusblåa, blinkande ögon derpå.
Och dörrarna flitigt upplätos derinne,
Då blef der så ljust som i sångarens sinne.
Och herrar och fruar, som talade stort,
Spatserade ut genom grönskande port.

Tulpaner och liljor, med öppnade kalkar,
De drucko det ljus, som från himmelen föll,
En flock af bewingade, kimmande skalkar

Sin lustiga dans öfwer asparna höll.
Och knarren han spelte, och doftande slägter
Upplyfte de rodnande rosornas drägter.
Lysmaskarna klara, i darrande rad,
De lågo som gyllene droppar på blad.

Stjerndrottning, o Natt! huru härligt du strålar!
Du blygaste jungfru i Swerige, så skön
Wår jord till en himmel i tysthet du målar,
Och läser, för alla som sofwa, din bön.
Hwar skulle jag stadna? hwart skulle jag ila?
Jag wille ej löpa, jag wille ej hwila.
Ty allt war så gladt och så härligt omkring:
Att sitta och gå är en sorgelig ting.

Min lust är att stilla i gräset mig dölja,
Och göra alls intet Guds skapade grand,
Och waggas af drömmarnas stigande bölja
Till stranden af sångens förlofwade land.
Och hafwer jag hwilat, jag låter det ljunga,

Och will som en lärka båd' flyga och sjunga.
Ju längre och fortare framåt det bär,
Deß bättre jag mår och deß bättre det är.

Nu hoppa' jag in genom gallrade porten:
Än aldrig jag sett så besynnerligt förr.
Jag dansade fram till den heliga orten,
Och öppen på glänt war i salen en dörr.
Jag tittade in, och i salen jag trädde,
Åt ljusen i kronan och guldet mig glädde,
Och kände på stolar och iskalla bord;
Men ingen jag såg, som mig sade ett ord.

Men skäggiga gubbar på wäggarna hängde,
I kläder af jern eller stjernor och band,
Och gå hwart jag wille, uppå mig de blängde,
Och swärd eller böcker de hade i hand.
En gyllene bägare — krusad och wirad,
Med rankor och bär så besynnerligt sirad,

Och karlar med horn — uppå bordet der stod,
Med dricka på botten så rödt som ett blod.

Jag fattade bägarn, och tittade warligt,
Och Rosalf den skälmen jag såg, hwar han satt.
På stund jag begrep, att det kunde bli farligt;
Men tungan war törstig och hufwudet matt.
När menniskan står och sitt anlet betraktar,
Då råder jag till, att förståndet hon aktar.
Jag rörde med läppen wid bräddeu — ack ack!
Jag kyßte förförarn, jag kyßte och drack.

Jag drack, och så innerligt roligt jag hade;
Jag såg, hur det sönk och jag såg, hur det led,
På soffan af purpur jag prydligt mig lade,
Och kronan sitt ljus så förlustande spred.
Små tårarna torkade, suckarna dogo
Och alla de skäggiga gubbarna logo.
Mitt hufwud, det war som en nysprucken ros;
Det spratt och det wille wäl flyga sin kos.

Och bägarn, den tomma, i golfwet jag slungar,
Och salen, han går som ett qwarnhjul omkring,
Och gubbarna blinka och ljuskronan ljungar,
För örat det blifwer ett klang och ett kling.
Fram bägaren rullar och rullar tillbaka,
Och tankar som gnistor i hufwudet spraka.
De hålla kolorum och gnabbas och slåß,
Som bönder på marknad och skojaretroß.

Jag tror, att jag bultade åt dem på pannan;
De kände ej mera sin herre igen,
Och gubbarna kommo nu, en öfwer annan,
Och kallade mig sin utkorade wän.
En slöt mig i hårda och stålklädda armar,
En annan mig höjde på stolarnas karmar,
En böd mig en krona af löf och juvel;
Den fjerde lät höra ett tjusande spel.

Kom äfwen en gubbe, så gammal och skrumpen,
Och hade i hand en ofantelig bok,

Han sade, så jämmerligt butter och trumpen,
Att han wore kommen att göra mig klok.
Och boken han öppnade under min näsa,
Der hjelpte ej böner; nu skulle jag läsa.
En rysning så kall genom lederna for,
Och orden de hade båd' näbbar och klor.

De åto sig in i mitt darrande hjerta,
De flögo som pilar i ögonen in,
De glädde sig åt, att de gjorde mig smärta;
Ty nöjet war deras och pinan war min.
Ej ro eller hwila en stund de mig unde:
Jag plockade lösa så många jag kunde,
Och slog dem i golfwet; de kommo igen:
De ropade Om och de ropade Men.

Nu kommo Fastän och Altså och Emedan
Och fasliga hopar af A B C D,
Och låto förstå, att de önskade redan
Mitt hufwud den yttersta smörjelsen ge.

Då grep mig en menniskohand öfwer armen,
Och hjertat blef stillare strax uti barmen.
Jag öppnade ögonen, swidande än —
Och gubbarna hängde på wäggen igen.

En Jägare, grann i de grönaste kläder,
Höll fast i min arm och förfärligt han swor.
Han hade i handen en piska af läder,
Och tyst wid hans fot satt en Pudel så stor.
„Hwad heter du?" — Rosalf. — „Hwem söker du? —"Ingen. —
„Hwad gjorde du här, och hwar gömde du ringen?"—
Jag drack och jag drömde; ej hafwer jag ring;
Jag äger ej hos mig den ringaste ting.

„Du stal icke perlor ur bägaren heller" —
Nej! aldrig i tiden jag stulit ett frö. —
„Din stapplande tunga till brottet dig fäller;
„Tänk efter, min gosse! att skogen har spö.
„Så söp du dig full af det ljufliga winet,
„Och glömde i ruset, att rymma med skrinet.

„Du, skurk! — på min soffa — besinna dig nu,
„Och ljuger du sedan, så stackare du!“

Nu winkade han — se, då gapade hunden,
Och wisade mig både tunga och tand.
Långläppig och mulen han satt såsom bunden,
Och Jägaren lade i munnen min hand.
Hu! käftarna ludna kring handen sig lyckte,
Men löst, att ej tecken till tand henne tryckte.
„Min gosse! om lusten att rymma du har,
„Så lemnar du handen hos Hector qwar.“

Så sagdt, gick han ut genom dörren, och fången
War jag och en pudel mitt fängelse war.
Jag föll på mitt knä, och begynte den sången,
Som Domherren sjunger i buren hos Far.
Jag klappade Hector och Hector jag smekte,
Och sången och smeket den grymma bewekte.
Jag sade till Hector: „Du känner mig nog,
Och wet, att jag icke det ringaste tog.“

„Ack! om du förstod — om ett hjerta du hade!"
Då westade Hector sin yfwiga svans.
Mitt hufwud mot hans så förtroligt jag lade,
Kring halsen nedrullade lockarnas krans.
En tår eller twå på hans panna jag fällde —
Nu, nu att sin lycka försöka det gällde.
Jag kände — jag drog, och jag drog — och min hand
War lös och jag flög ur mitt fängelseland.

Och ute war skumt, och det föga mig brydde;
Jag fruktar ej dag eller qwäll eller natt —
Men menniskosjåten; — jag lopp och jag lydde,
Om menniskor kommo och togo mig fatt. taga fatt!!
På galler och wallar jag flåsande klängde,
Och stundom i törniga häckarna hängde.
Min jacka blef grann utaf rosorna; men
Små flikar af jackan tog häcken igen.

han lägger handen på hjertat och skakar hufwudet.

Då klingade hjertat så högt som en klocka
På midsommarsottan, när luften är klar.
Jag hörde en fågel små ungarna locka —
Ack! lycklig är den, som har moder och far!
På berget jag sönk för den mornande solen,
Så blek och så sömnig som nattviolen.
På morgonens stråle, så guldgul och warm,
Kom drömmen och waggade mig på sin arm.

Jag såg, si ett barn med de ljusaste lockar,
Med glänsande spade, som gräfde en graf.
Det kastade mullen i yrande flockar,
Och stundom en blick det mig leende gaf.
En törnros war grafwen, nyß bruten af stängel,
Och mullen war doftet och barnet en Engel.
Jag frågade: „Liten! hwem gräfwer du åt?"
Han swarte: „Åt Rosalf jag bygger en båt."

Jag såg, - si en sjö med den klaraste yta
Flöt ut för min syn i oändelig rymd.
Små fiskar jag märkte som blixtar sig bryta
Mot renaste botten, af grummel ej skymd.
Bewingade barn öfwer böljorna foro,
På en gång i himlen och djupet de woro:
Och långt bort i Wester en glänsande stad
Omkransades wänligt af blommor och blad.

„Stig i" sade barnet, „så skall du få segla,
„I doftande fartyg på glimmande sjö.
„De snöhwita segel i djupet sig spegla
„Wi resa tillbaka till Barndomens ö.
„Små syskon, som flyga, de lyckliga slägter
„Uppfylla wårt segel med wingarnas flägter.
Kom Rosalf!" — och just som jag steg deruti,
War sömnen och drömmen och fröjden förbi.

En swan simmar fram öfwer wattenytan.

Och det war i natt. Men nu sitter jag liten
Anyo i månens försilfrade trakt,
Lik sommarens fjäril, af frostnatten biten,
Med dimma på ljusblåa wingarnas prakt.
Mitt öga dock skådar den härliga staden,
Af torn och palatser den lysande raden.
Der lefwer man lustigt, der sade min mor,
Att Kungen med kronan på hufwudet bor.

I morgon, när solen på tinnarna blänker,
Jag reser mig upp som en karl i deß sken.
han försöker att stiga upp, men sjunker tillbaka.
Hwad nu? hwilket töcken för ögat sig sänker!
Jag har ingen styrka i arm eller ben.
I morgon, när solen på tinnarna blänker,
Till Kungen i staden att resa jag tänker,
Och sjunga för honom i hwitaste hus,
Och dansa wid bara juwelernas ljus.

Då skall jag i glänsande siden mig kläda,
Af hundrade blommor på håret en krans,

Och stilla, så stilla för Konungen träda,
Slå ögonen ned och framswäfwa i dans.
Men Kungen skall le åt de sprittande sånger,
Och kyssa sin Rosalf otaliga gånger.
Ja, hela min smärta om dagen så lång
Skall springa sin kos för min skönaste sång.

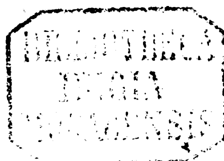
Swanen uppflyger ur sjön, och sänker sig i Rosalfs sköte.

Lyckaliga dröm! will du tjusa mig åter?
Du leende gosse! wißt narrar du mig.
Min Mamma, hon sitter wid spiseln och gråter,
Och Karin will bryta en blomma åt sig.
Se gossen han kommer, nu hafwer han wingar,
Och hör, när han flyger, hur wackert det klingar.
Han plockar och plockar en lilja i tu —
Om seglet är färdigt, så segla wi nu.

Långt hän öfwer sjön, öfwer waggande bölja,
De klippiga, törniga stränder förbi.

Om Karin och Erik och Jägarn oß följa,
De segla dock ej i en blomma som wi.
Kom, wintern, den kalla, förstelnar min tunga,
Wi segla till wåren, och der få wi sjunga.
Nu går det — och hjertat förgäter att slå,
Och båten han går i det blå.

Swanen swåfwar uppåt och försiwinner i en ljus sky.

Digitized by Google